

הנשים של אלכסנדר פן

שרהבריאות מרדכי גור על עמוס עון. אחת האנחות שלי היא שהרוח נמצאת רק בשמאל, מעירה גאולה כהן ומוסיפה כי נעמי שמר, באמת הצליחה להשיג את התקע ולהכניסו לשקע. אוריאל לין שכתב תסריט בשם סקס והצלחה מכריז כי "לעגנון אין לי משיכה, א"ב יהושע ועו לא יכול לקרוא, זה לא לייף, זה לא אמיתי." ומה הפלא להיתקל ברמה כזו (לפני שמרברים על ז'ראנוביוס)? הן גם מחמישה צבעים סוג א' תקבל תשובות דומות אם תורידם מהסולם ותראיו אותם בענייני ציור. אבל "לא נביליה הכנסת התרוקנה מאנשים שיש להם מה לתרום מבחינה רוחנית, קובעת אניטה שפירא, בהערותיה על ההיילדות הרוחנית בבית-הנבחרים שלנו, רבי רים שהופיעו לצד הריאיונות ואשר נתנו את הפרופורציה הנכונה לאותו סוג של הירחורים. "הירידה בתחום הרוחני החלה מאז קום המדינה... הפוליטיקאים המיקצוענים תפסו את מקום הסופרים... הסיפורות אצל דור המייסדים היתה חלק אינטגרלי מחייהם, לא דבר מלאכותי. נקנה או נרכש, אלא אותנטי." דברים כדורבנות.

ועוד במוסף ידיעות אחרונות: "יתכן שמחזאים דוגמת הילל מיטלפונקט, פונקט' מרי של ירי התיאטרון, מזהיר בן-עמי פיינגולד בביקורתו על מחזהו פירוד זמני, ומזדרז להוסיף כי "אולי קצת פחות פינוק היה מיטיב עם המחזאים עצמם, תוך שהוא נוטל על עצמו, לא בלי שמחה, את האחריות לתיקון המעוות. כך שמה שמכונה בפיו, קצת פחות פינוק' מתורגם מייד להערות פוגעות, ליגלוז וסיגנון וולגארי, כגון דבריו המתנשאים: "בחור, קח את כתביהי, חזור הביתה וכתוב מחדש את הדברים, מחק פה, הוסף שם וכו'." במצב דברים כזה אין לתמוה על חדרתו של מבקר כמו א"ב יפה (עלהמישמר) החש כיצד נכרת הענף שעליו הוא יושב: "לא ירחק היום והביקורת הסיפורתית תיעלם מעולמנו, תיהפך לאנאכרוניזם." ברשימה ילדותית ומבולבלת המי ביעה תיסכול וזעם הוא מתלונן כי סיפרו של דויד גרוסמן עיין ערך אהבה מצא דרכו אל הציבור הרחב, תוך שימוש יעיל ומתוחכם באמצעי התיק שורת, בלא שעבר את שולחן המבקרים ובלא שנפסק דינו שם. "מומחי הפירסומת שמצליחים למכור לנו את הבנק, את מישחת-השיניים ואת הטאמפונים, אינם רואים כל סיבה טובה מדוע לא ימכרו לנו גם ספרים," אומר א"ב יפה מבלי לחוש בסתירה שבדבריו כאשר הוא מוסיף כי "דויד גרוסמן הוא אחד המוכשרים שבמספרים הצעירי רים, ספריו הקורמים העידו על כישרון סיפורי רב".

ומשם למעריב, שבו נתמנה משה דור כעורך הסיפורות במקום משה בן-שאל. פרט לשינויים הגראפיים וקביעת מדורים חדשים (כמו ז'אנרים, מדור אשר ישבש. אולי, את מכשירי הציתות של האוזן השלישית של ידיעות אחרונות), השינוי הבולט המידי, המרמז כנראה על כיוון מסוים (אם מותר להצביע על תפנית מבלי להמתין לגיליון העשירי) הוא בהכנסת "פילוסופיה כבדה": סוללה בת חמישה פילוסופים המאירה את הישגיו וכישלונותיו של משה מנדלסון במלאת 200 שנה לפטירתו, תוך עיון במישנתו על היחס בין דת ומדינה ועל הסובלנות, נושאים אקטואליים מאוד, בייחוד במקומותינו.

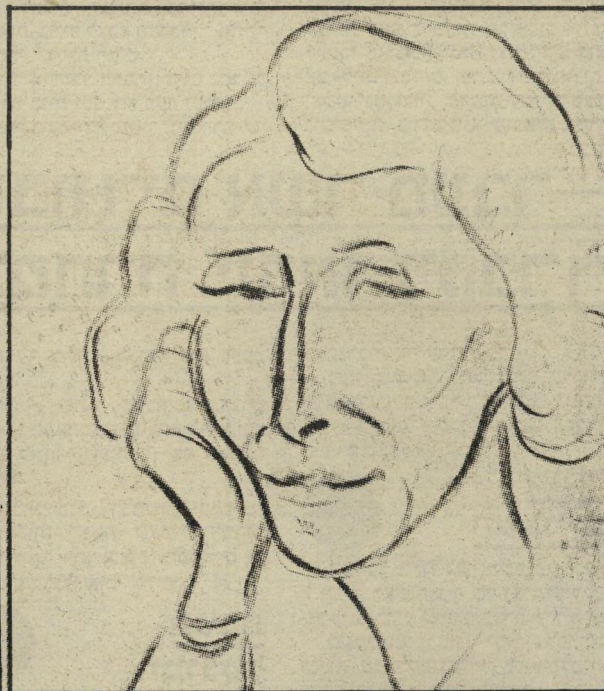
מוסף הארץ, המוסף הצועד נגד הזמן, מעמת הפעם, בדרך מיקרה, שתי השקפות-עולם זו מול זו: בעוד שאצל קאנט "מכיר כל אדם בחברו ככתכלית ואינו נהנה בו כבאמצעי בלבד לסיפוק צרכיו", כפי שכותב נוהג בו כבאמצעי בלבד לסיפוק המתייחסת לתירגום הספר הדת בגבולות החבונה בלבד של קאנט, הרי שהגשים אצל יהושע ברייזוף, נארגות בעלילתו נשבל האפשרויות הארוטיות שהמספר יעד להן בחיי גיבוריו הגבריים ולזמן להם צורות ניאוף מגוונות, להדיחם מדרך האמונה, כפי שאומר יוסף אורן במאמרו הקטלני אפיקורס להכניס על הספר אפיקורס בעל כורחו מאת יהושע ברייזוף.

ומה כמדורי השירה: "לפעמים אני חושב על ירושלים," כותב דוד יזרעלי, כמו שהיא (מעריב). "וכור ירדתי, עת רבה מדי רחוקת מאדמת מולדתך" מעיר נתן יונתן בשירו הגיידורקי, בעליל החטאה הוא' (ידיעות אחרונות). אם חטאה כליכך — למה נשאר שם כליכך הרבה זמן? הקול הפנימי של ז'ניגניב הרברט (הארץ). לעומת זאת, אינו מעיץ דבר ואינו מתרע מפני דבר. אבל השיר שהאבהית מתוך כיש השירים שהופיעו בכל המוספים הסיפורתיים, פרי עטם של עשרה משוררים, הוא שירו של עווד כסרוליק שפורסם בדבר.

שמעון צמרת

לוחש את השירים לתוך האוזן

הוא היה קורא לי את שיריו

ממש חוטף לי בלוק ועפרון ורושם

הוא ידע את רוב שיריו בעל-פה

הם יכולים לקנות לעצמם מכונת חרשה כל שעוה שיעלה הרצון מלפניהם. ועיני כולנו רואות ונפשנו כלה: למרחקים, למרחבים ולמכונת הנהרסת סתם כך בדהירה מטורפת, לשם שעשוע, מתוך לצון של צלולואיד ועל חשבון הכארון.

ע. חרה

תרבות

מוספים ספרותיים

אין צורך ביותר מחמישה ראינות-סיפורתיים עם ח"כים ושרייממשה, כפי שהופיעו במוסף ידיעות אחרונות, כדי להוכיח את שאינו נדרש להוכחה: גרבי משי לא נועדו לעטוף רגלי-פיל. חוקי הג'ונגל של הוירא הפוליטית, אשר פיתחו קשיחויות-כחול ותורות-הישדרות למיניהן, הוליי דג גם מישטרנפשי בעל אינסטינקטים, רגישור יות ורפלקסים שונים בתכלית, לא בלתי-אנוני שיים, אבל אחרים מאלה הנדרשים בתחום היצירי רה הסיפורתית, וטוללה נכבדה זו של חמישה פוליטיקאים, על כל הישגיהם בתחום המדיני והצבאי, המעזים להתבטא באופן פומבי בענייני שירה ורוח, מסתכנים שלא לצורך בחשיפת מציאות-פנימית שאיננה מחמיאה. כשאני תופס אצלו את הפרינציפ אני לא טורח לגמור, אומר

ומתרוקנת לגוש בלתי-מרושם של פח. מה שהיה אך לפני רגע מכונת יוקרה אמריקאית — את היוקרה מספקים, כמובן, אנו הצופים שאין לנו הכסף לרכוש או לתחזק לינקולן, פלימות, קרייזלר או סטודבייקר, שלא לדבר על מכונות מיוזן הרוות כגון קוויטה של גיבורי הסדרה הארדקאסטל ומקורמק — הופך כמישנהו לגרוטה שאפילו בישראל לא ניתן היה למצוא לה גואל. הרס המכונות היה לספורט שכיח כליכך כסדרות הבלשיות עד שאינך יכול שלא לתהות על משמעותו.

ברור, יש כאן גם סימן של חוסר דמיון ומיצות אנשים מלומדה. תסריטאים חסרי השרי אה, מפיקים המציאים את כספם מן השיגרה אינם מעלים על דעתם שום דבר "מותח" יותר ממירוז ממושך של מכונות, שבסופו מנצחות הטובות ומכונותיהם של הטובים את הרעות (מכונות הרעים) הנמצאות עד דק. אבל האם אין בתצוגה זו של הרס מכונות, בסרטים המיוצאים לכל רחבי העולם ובו ארצות לא-מעטות שבהן לא תספיק כל משכורת חייו של פועל או שכיר לרכישת מכונת-פאר אמריקאית, משום הפגנת-כוח, התנשאות ביתרונות החומריים של החלום האמריקאי. זאת, בצד המילוי הבידוני של מישאלות התצופים להיות גם הם בין ההורטים של לפחות בין ה"נהרסים" אשר, אם לשפוט על פי מראה פניהם בסרטים, אינם מודאגים יתר על המידה למראה רכושם הכלה לנגד עיניהם. היה

הבידור, בזירות ההתאבקות ועל מיגרשי הספורט. המאדונה של ימינו מופיעה במרכאות כפולות ובשריים חשופים. בשורתה — תשריר שירות לגילאי השלוש-עשרה עד השבע-עשרה, קהל יעד שמעולם כמדומה בתרבות המערב לא נערכה תעשיית כידור בויקה דומה למלא את משאלו-תיו. סיסמתה פשוטה וישירה: אני שלך/שלכם ואתה/אתם שלי.

בשכבר הימים, קודם למרד הימאים שלנו אבל לאחר מרד המכבים, היו הורסי המכונות האנגלים, הלודיטים, ותנועתם סמל להתנגדות לניצול הפועל אבל גם דגל של איבה לקידמה הממוכנת בכללה, התנגדות למכונה המשרתת את האדם ומייתרת אותו.

הצופה בסדרות המתח הטלוויזיוניות הרבות החודרות לבתינו ממקום שידורן ברב-עמון, כירושלים וצפונות למטולה — אבל מולדתן הפיסית והרוחנית היא אמריקה — אינו יכול שלא להגיע למסקנה כי תרבות הצריכה הבידורית שלנו מאופיינת, בין שאר סמלים, על-ידי הרס מכונות.

מאו שמתי לב לתופעה זו, כמעט לא ראיתי פרק באחת הסדרות הללו שבהן לא נהרסו כליל שתי מכונות ויותר. שוב אין מתיירים להן — כמו לקטר שב-הימים בשירים של חיים חפר ואריק לביא — להיאסף בכבוד אל אבותיהן במיגרש הגרוטאות. ברמי ימיהן ובמלוא הדרן ותיארתן הן נשרפות, מתפוצצות, נמעות